

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 206/2017
01.06.2017. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Снежане Андрејевић, председника већа, Споменке Зарић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Дејана Спасојевић Иванчић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији су пуномоћници Немања Алексић и Здравко Јосић, адвокати из ..., ради вршења родитељског права, лишења родитељског права, одржавања личних односа и издржавања по тужби и противтужби, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 606/16 од 28.10.2016. године, у седници већа одржаној 01.06.2017. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 606/16 од 28.10.2016. године у делу којим је потврђена првостепена пресуда и предмет **ВРАЋА** том суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бачкој Паланци П2 336/15 од 08.09.2016. године, ставом првим изреке, разведен је брак парничних странака. Ставом другим изреке, малолетна деца парничних странака ВВ и ГГ поверени су на чување и васпитање и старање мајци АА. Ставом трећим изреке, одређено је пребивалиште мал. ВВ и мал. ГГ на адреси мајке. Ставом четвртим изреке, тужени је лишен родитељског права у односу на децу мал. ВВ и мал. ГГ, делимично, осим у делу контакта туженог са малолетном децом и издржавања деце. Ставом петим изреке, одређено је одржавања личних односа туженог са малолетном децом у контролисаном условима и то у просторијама Центра за социјални рад у ..., сваке среде од 13,00 – 15,00 часова. Ставом шестим изреке, обавезан је тужени да на име свог дела доприноса за издржавања мал. ВВ плаћа месечни износ од 8.000,00 динара и мал. ГГ износ од 7.000,00 динара месечно, почев од дана подношења тужбе па све док за то буду постојали законски услови, с тим што је дужан да доспеле рате исплати тужиљи одједном са законском затезном каматом од дана подношења тужбе до исплате, а најкасније до 10.-ог у месецу уплатом на текући рачун тужиле. Ставом седмим, осмим, деветим и десетим усвојен је предлог тужиле за одређивање привремене мере, па је туженом забрањено као и свим другим лицима које он овласти прелазак преко границе Републике Србије и излазак из Републике Србије са малолетном децом

ГГ и ВВ без писмене сагласности мајке, до правноснажног окончања овог поступка, под претњом законских последица, одређено да се решење одмах доставља свим граничним прелазима и полицијским испоставама Републике Србије и наложено је свим граничним прелазима и полицијским испоставама у Републици Србији да спроведу ову привремену меру. Тужбени захтев тужиле у погледу доприноса туженог за издржавање малолетне деце преко досуђених, а до тражених износа, као и део тужбеног захтева који се односи на лишење родитељског права туженог у потпуности одбијен је као неоснован. Тужени је обавезан да тужилци накнади трошкове парничног поступка у износу од 198.250,00 динара. Противтужбени захтев туженог у погледу поверавања малолетне деце њему на самостално вршење родитељског права, обавезивањем тужиле да доприноси издржавању мал. деце, потпуног лишења родитељског права мајке у односу на заједничку мал. децу, као и захтев у погледу накнаде трошкова парничног поступка одбијен је као неоснован.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 606/16 од 28.10.2016. године, преиначена је првостепена пресуда, тако што је захтев за обавезивање туженог да доприноси издржавању мал. деце ВВ месечним износом од 8.000,00 динара и ГГ месечним износом од 7.000,00 динара са споредним потраживањем за временски период од подношења тужбе 21.12.2016. године до 08.09.2016. године одбијен као неоснован, док је првостепена пресуда у преосталом делу којим је одлучено о самосталном вршењу родитељског права над мал. децом парничних странака, делимичном лишењу родитељског права туженог у односу на мал. децу, начину одржавања личних односа туженог са мал. децом, висини издржавања мал. деце, привременој мери и парничним трошковима, потврђена и у том делу жалба туженог одбијена као неоснована. Одређено је да свака странка сноси своје трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде, у делу којим је потврђена првостепена пресуда, тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11, 55/14), у вези са чланом 202. Породичног закона, Врховни касациони суд је закључио да је ревизија туженог основана.

Према чињеничном стању утврђеном током поступка, брачна заједница парничних странака у којој је рођено двоје деце мал. ВВ (... године) и мал. ГГ (.... године), фактички је престала да постоји 09.12.2015. године, тужилца је наставила да живи са сином у изнајмљеном стану, а тужени се вратио у родитељску кућу заједно са њиховом кћерком ВВ. Од половине јануара месеца 2006. године тужени ускраћује тужилци контакт са децом тако што је мал. ГГ задржао код себе у кући, васпитном особљу предшколске установе забранио да га предају мајци, а затим га је исписао из вртића, док је мал. ВВ неколико пута преспавала код мајке, истовремено не поступајући по решењу суда о привременој мери од 16.02.2016. године којом су деца поверена мајци на самостално вршење родитељског права, иако је у поступку извршења новчано кажњаван и у пет наврата покушана примопредаја деце. Из налаза и мишљења Центра за социјални рад утврђено је да

су деца услед сукоба родитеља изложена веома трауматичним догађајима, који се у последње време дешавају испред породичне куће туженог (што представља образац понашања где мајка покушава да види децу, а отац је пријављује полицији због уласка на посед) због чега мал. ВВ у раној адолесценцији испољава знаке психолошке патње и спутаности да изрази своја аутентична осећања што може имати несагледиве последице на њен даљи психички развој, привржена је и оцу и мајци, не жели да их повреди, не може да се изјасни по питању поверавања, док мал. ГГ, као дете од ... године, иако још увек нема сазнајне капацитете да сагледа тежину ситуације, трпи психолошку штету због ускраћености мајчине љубави, а његово понашање указује на постојање почетног отпора приласка мајци у присуству оца, који се у потпуности губи када остане сам са мајком и сестром. Мајка је процењена као адекватан родитељ за задовољавање развојних и узрастних потреба деце, целовитије сагледава њихове потребе и контролише негативне емоције према супротној страни, због чега би деца требало да буду поверена мајци на самостално вршење родитељског права, а отац у циљу наношења душевног бола мајци грубо злоупотребљава родитељска права с обзиром да недостаје емпатија за психолошко стање деце које својим понашањем изазива.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су сагласно налазу и мишљењу Центра за социјални рад малолетну децу поверили мајци на самостално вршење родитељског права, туженог делимично лишили родитељског права (осим у погледу виђања деце и издржавања деце), одредили модел виђања деце у контролисаним условима и одредили висину издржавања и као неоснован одбили противтужбени захтев туженог.

Основано се ревизијом туженог указује да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Одредбом члана 82. ставом 1. Породичног закона одређено је да родитељ који несавесно врши права и дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права. Према ставу 2. тог члана судска одлука о делимичном лишењу родитељског права може лишити родитеља једног или више права и дужности из садржине родитељског права, осим дужности да издржава дете, а према ставу 4. тог члана родитељ који не врши родитељско право може бити лишен права на одржавање личних односа са дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета.

Према члану 78. став 3. Породичног закона родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да издржава дете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот детета одлучује заједнички споразумно са родитељем који врши родитељско право. Према ставу 4. истог члана, питањима која битно утичу на живот детета, у смислу овог закона, сматрају се нарочито: образовање детета, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности.

Чланом 20. Устава Републике Србије, прописано је да људска и мањинска права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена, ако ограничење допушта

Устав, у сврхе ради који их Устав допушта, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права. Ставом 3. тог члана, прописано је да при ограничавању људских и мањинских права, сви државни органи, а нарочито судови, дужни су да воде рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења, природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права.

Дакле, делимично лишење родитељског права родитеља који иначе не врши родитељско право подразумева лишење права на одржавање личних односа са дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета (образовање детета, предузимање медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагањем имовине детета велике вредности). У конкретном случају не може се са сигурношћу утврдити у чему се огледа лишење родитељског права туженог, односно у погледу којих родитељских права је тужени лишен, с обзиром да из побијане одлуке произилази да је у питању делимично лишење, осим у погледу виђања и издржавања деце, а изостали су разлози у погледу лишења права туженог да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета. При томе, ако се сврха ограничења родитељских права туженог може остварити ограничавањем његовог права на виђање деце, управо одређивањем модела виђања деце у контролисаним условима, то је пропуштено да се у смислу члана 20. Устава Републике Србије оцени испуњеност услова пропорционалности између наведеног ограничења и сврхе која се желела постићи због чега се, за сада, не може прихватити закључак нижестепених судова да је у конкретном случају потребно туженог лишити родитељског права.

Код утврђеног да су од фебруара месеца 2016. године скоро сви контакти између деце и мајке прекинути и, за сада, немогућности извршења привремене мере којом су деца поверена мајци на самостално вршење родитељског права, другостепени суд је пропустио да оцени како ће измештање деце из њихове тренутне животне средине (уколико се деца и даље налазе код оца) утицати на њихов психофизички развој. Ово посебно имајући у виду да је према налазу и мишљењу Центра за социјални рад код деце услед трауматичних догађаја и екстремно високе контроле оца над њима, уочен синдром отуђења од мајке због чега би било неопходно претходно физички удаљити оца од деце, а децу по преласку код мајке, укључити у третман реуспостављања односа са мајком.

Такође, с обзиром да се у поступцима у вези са породичним односима примењује истражно начело у смислу члана 205. Породичног закона, непоходно је да несумњив начин утврдити да ли је кривични поступак који се водио против туженог, као окривљеног, пред Основним судом у Бачкој Паланци К.150-06 због извршења два кривична дела одузимање малолетног лица из члана 191. став 1. КЗ правноснажно окончан, те да ли је Основно јавно тужилаштво у Бачкој Паланци против туженог иницирало одређивање мере заштите од насиља у породици према тужили и да ли је та мера одређена.

У поновном поступку другостепени суд ће, имајући у виду изнете примедбе, руководећи се најбољим интересом деце, утврдити подобност парничних странака за вршење родитељског права, водећи рачуна приликом

доношења одлуке о лишењу родитељског права да ли се сврха ограничења родитељског права може постићи мањим ограничењем права, а да мал. ВВ, с обзиром на узраст, може слободно и непосредно изразити своје мишљење у овом поступку, и правилном примени материјалног права донети правилну и закониту одлуку.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу одредбе члана 416. став 2. укинуо другостепену пресуду у потврђујућем делу и предмет вратио том суду на поновно суђење.

**Председник већа - судија
Снежана Андрејевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић